

CHRISTIAN HØJGAARD JENSEN ►► Luther kaldte Romerbrevet for "dagligt brød for sjælen" – den mad, der gav ham det evige liv

Martin Luther – bibeloversætter for bibellæsningens skyld

Luther ville gerne gøre Bibelens ord om frelse og evigt liv tilgængelig på sit eget sprog

AF CHRISTIAN HØJGAARD JENSEN

Vi kender Martin Luther som reformator, prædikant, munk og teolog. Færre er måske klar over, at Luther var en fremragende bibeloversætter. I løbet af 11 uger i 1522 oversatte Luther hele Det nye Testamente fra græsk til tysk, og resten af sit liv prioriterede han bibeloversættelse højt. I 1545 – året før hans død – blev hele Bibelen udgivet på tysk, den såkaldte Lutherbibel.

For Luther var bibeloversættelse ikke bare en hobby, men hjerteblod. Bibelen skulle gives til det tyske folk på deres modersmål. Og ikke nok med det. Luther forsynede sin bibeloversættelse med fodnoter, indledninger til hver bog (kaldet "fortaler") og fremhævede de vigtigste bibelvers i teksten.

Det reformatoriske gennembrud

Jeg tror, Luthers bibeloversættelse udspringer af hans egne oplevelser. Bibelen var for Luther blevet det mest dyrebare, for her fandt han livet. I slutningen af sit liv skrev Luther i sin fortale til sine samlede latinske værker (1545), at han tidligere hadede ordet "Guds retfærdighed" (Rom 1,16). Han beskriver, hvordan han som munk forsøgte at leve et fejlfrit liv i frygt for Gud, men at hans samvittighed aldrig faldt til ro, for han kunne ikke præstere den retfærdighed, som Gud krævede. Han skriver endda, at "Jeg elskede ikke, men hadede tværtimod den Gud, som var retfærdig og af den grund straffede syndere som mig."

Og så skriver han: "Endelig ved Guds barmhjertighed, mens jeg tænkte dag og nat, fik jeg øje for ordenes sammenhæng, nemlig denne: Guds retfærdighed åbenbares, som der står skrevet, i dette, at den, der er retfærdig af tro, skal leve."

Den er denne opdagelse, vi kalder Luthers "reformato-

Luther forsynede sin bibeloversættelse med fodnoter, indledninger til hver bog og fremhævede de vigtigste bibelvers i teksten.

riske gennembrud" – nemlig at Guds retfærdighed er den retfærdighed, Gud tilregner den ugudelige ved troen.

Kostbart dagligt brød for sjælen

Set i det lys er det ikke så underligt, at Luther i forbindelse med sin oversættelse af Det nye Testamente kaldte Romerbrevet for "dagligt brød for sjælen". Disse ord, som før anklagede ham og skræmte ham, var nu det dyrebareste for ham – den mad, der gav ham det evige liv.

Og det er et dagligt brød, man aldrig kan få nok af. Som Luther skriver, kan man ikke læse det for meget og for grundigt. Jo mere man læser, desto mere kostbart bliver det, og jo bedre smager det.

Her må man gerne være madglad.

"Men Bibelen er jo svær at forstå!"

Af den grund er det måske ikke så underligt, at Luther blev provokeret af det syn på Bibelen, som mange af hans samtidige havde. Det var nemlig den almindelige opfattelse, at Bibelen ikke bare kunne læses og forstås. I stedet mente man, at

der skulle lærde mennesker til at søge bag om tekstens ordlyd og ind til den sande betydning. I praksis betød det, at præsternes, biskoppernes og pavens udlægning kom til at stå som garanti for, at teksten blev forstået rigtigt.

I parentes bemærket kunne man overveje, om der hersker den samme opfattelse blandt kristne i dag? Nemlig den opfattelse, at det alligevel ikke kan nytte noget at læse i Bibelen, fordi den er for svær at forstå.

Luther var i hvert fald af

"Luther blev bibeloversætter, fordi Bibelens budskab skulle være tilgængeligt på det lokale sprog," siger Christian Højgaard Jensen, der er ph.d.-studerende på Dansk Bibel-Institut.

en helt anden opfattelse. Et citat fra *Den Trælbundne Vilje* (1525) lyder:

"Der er unægtelig mange dunkle, uudgrundelige enkeltsteder i Bibelen, det indrømmer jeg. Men det er ikke, fordi indholdet er alt for ubegribelig storladent; det er, fordi vi ikke kan gloserne og ordføjningslæren ordentligt! Men dertil vil jeg så også sige, at den kendsgerning ikke er til hinder for at skaffe sig kundskab om alle de ting, der står i Bibelen. For der kan umuligt gemme sig mere i Bibelen af endnu vældigere ophøjethed, efter at verdens allerstørste mysterium er blevet åbenbaret: At Kristus er Guds søn, som blev menneske."

Hovedsagen i Bibelen er klar

Der er på den ene side ikke noget at sige til, at Luther var en ihærdig bibeloversætter, der knoklede for at forstå de svære hebraiske og græske formuleringer og oversætte dem til samtidens tyske sprog. Og at oversættelse siden Luther har fortsat det møjsommelige arbejde. For der er mange svære ting i Bibelen, og vi har konstant brug for

at arbejde for "føden". Det gælder også bibellæsere i al almindelighed, der må knokle med teksten for at forstå endnu mere af dyb-

den og bredden og højden af det fantastiske budskab.

På den anden side er hovedsagen i Bibelen fuldstændig klar: Gud selv blev menneske, døde for os og tilregner os syndernes forladelse og det evige liv ved troen alene. Her er mad nok til evigt liv, og vi får lov til at mæske os i evangellets fede retter.

Af den grund blev Luther bibeloversætter. Enhver skulle kunne spise den himmelske mad lavet på lokale råvarer.

Reformationen har stadig relevans

Selv om det i år er 500 år siden, reformationen rullede over Europa, er der stadig tanker, vi kan lære af i 2017. I anledning af Luther-året har Tro & Mission derfor bedt seks personer, der er eksperter på et eller flere Luther-emner, om at skrive en artikel hver til avisen.

Artiklerne fokuserer på udvalgte tanker fra reformationen, som er særligt aktuelle i LM i dag.

DET ALMINDELIGE PRÆSTEDØMME <i>Peter Olsen, ansat prædikant i LM</i>	T&M NR. 13
BIBELEN PÅ MODERSMÅLET <i>Christian Højgaard, ph.d.-studerende</i>	T&M NR. 14
KALD OG STAND <i>Jens Ole Christensen, sognepræst</i>	T&M NR. 15
GODE GERNINGER FOR NÆSTENS SKYLD <i>Asger Højlund, sognepræst</i>	T&M NR. 16
FORHOLDET TIL SYNDEN <i>Daniel Burgdorf, bibelskolelærer på LMH</i>	T&M NR. 17
SATAN OG HELVEDE <i>Johannes Krejberg Haahr, teolog og cand.it</i>	T&M NR. 18